

Nr 2030

av herr Fälldin m. fl.
med anledning av propositionen 1975:30 om energihushållningen
m. m.

Under allmänna motionsperioden i år avlämnade centerpartiet en motion som redovisade partiets principiella ståndpunkter i energifrågan. Vidare har centerns riksdagsgrupp i ett uttalande den 11 mars ytterligare redovisat sin syn på energiförsörjningen. Vi kommer i denna motion huvudsakligen att presentera centerns alternativ till regeringens förslag angående energiförsörjningen fram till 1985. Vi redovisar vilka stimulansåtgärder som måste vidtas, hur energikonsumtionen kan beräknas se ut under dessa förhållanden, vilken inriktning investeringarna i energiproduktionen bör ha och hur energiforskningen och utvecklingsarbetet skall formas.

Vi står inför ett val i fråga om den framtida energiförsörjningen. Antingen väljer vi en fortsatt kraftig utbyggnad av energiproduktionen med kärnkraft eller kraftfulla investeringar för hushållning med energi och för alternativa energihushållande åtgärder och alternativa energikällor.

Propositionen

Regeringens proposition 1975:30 med beteckningen "Energi-hushållning m. m." förutsätter mer än en fördubbling av elenergi-produktionen fram till 1985, dvs. en 6-procentig årlig ökning i elenergi-konsumtionen. När det gäller den totala energiproduktionen och -konsumtionen räknar regeringen med en årlig ökning med 2 procent per år.

Industriministern säger följande om de allmänna förutsättningarna för energikonsumtionen fram till år 1985: "Mot bakgrund av vad EPU och remissinstanserna har anfört är det troligt att en spontan, ostyrd utveckling kommer att innebära att energiförbrukningen ökar med omkring 3 procent per år i genomsnitt till 1985." Regeringens förslag med stimulansåtgärder för besparingar skulle däremot kunna begränsa ökningen i energikonsumtionen till 2 procent per år.

Dessa relativt sparsamma stimulansåtgärder kombineras med en mycket stark satsning på kärnkraft. Kärnkraften kommer år 1985 att enligt regeringens förslag svara för 12 procent av den totala energiproduktionen och för knappt 40 procent av elenergi-produktionen. Bara kärnkraftssatsningen måste komma att kosta mellan 25 och 30 miljarder kronor fram till år 1985 i dagens penningvärde. Det är intressant att studera avvägningen mellan kärnkraftsutbyggnaden och de medel som avsätts för investering för hus-

hållning med energi.

Det mest positiva i regeringens proposition är den uppbromsning som oljeimporten beräknas få. Den kommer år 1985 att ligga över 1973 års nivå – men ökningen är obetydlig. I samband med detta kan vi inte undvika att påtala att en kraftfullare satsning på de alternativa, förnyelsebara energikällorna kan reducera denna import åren kring 1985 och därefter. Dessa möjligheter reduceras genom regeringens otillräckliga satsning på de alternativa energikällorna.

En allvarlig brist i propositionen är att regeringen inte upprättat någon fullständig energibalans. Det finns balanser över energiproduktionen, men själva förutsättningen för hur mycket energi som måste produceras, nämligen en beräkning av energikonsumtionen saknas i propositionen. Det finns angivet vissa totalsummor såsom att en elenergiökning med 6 procent årligen beräknas och att industrin kräver 3 procent energitillskott per år. Visserligen redovisas det bakomliggande utredningsmaterialet men detta är i flera avseenden motstridigt. Regeringen synes bygga på energiprognosutredningens beräkningar med justeringar för den särskilda sparundersökningen som vidtagits genom industridepartementets försorg. Bl. a. energiprogramkommittén kommer till andra slutsatser i flera väsentliga avseenden. Det slutliga ställningstagandet från regeringens sida borde ha redovisats utförligare.

Grunden för centerns ställningstagande

Energipolitiken måste bygga på en långsiktig målsättning. Grunden för denna är ytterst jordens energibalans. Målet måste vara att i stort sett utnyttja endast de energiresurser som ständigt återskapas. De resurser som upplagrats i jorden i olika former får inte som nu förbrukas genom en exploatering som måste betecknas som rovdrift. En internationell hushållningsplan med sikte på sparsamt utnyttjande av jordens resurser under överskådlig tid måste upprättas.

Energiförsörjningen skall bereda nuvarande och kommande generationer trygghet och säkerhet, arbete och utkomst. Energipolitiken måste formas för att tillfredsställa dessa välfärdsmålsättningar. En viktig förutsättning för att uppfylla dessa krav är att skapa handlingsfrihet för framtiden när det gäller valet av energikälla. En satsning på ett flertal alternativ och en god hushållning utgör grunden för en sådan handlingsfrihet.

Energifrågorna har kommit i blickpunkten på ett helt annat sätt under de senaste två tre åren än under 1950- och 1960-talen. Detta beror på en allmänt ökad medvetenhet om de ändliga resursernas begränsning. Oljeprisstegringarna har gjort problemen även ekonomiskt påtagliga. Diskussionerna kring kärnkraften har också starkt bidragit till att öka engagemanget i frågorna kring energiförsörjningen.

Vi står inför ett vägval mellan att bygga ut energiproduktionen med kärnkraft eller investera för hushållning med energi och för alternativa ener-

gikällor. Ett övergripande politiskt beslut måste fattas om vilken väg som skall beträdas.

Kärnkraften är den energikälla som regeringen i sitt förslag till energiprogram satsar mest på. Av energiproduktionstillskottet fram till 1985 skall kärnkraften svara för över hälften. När det gäller utbyggnaden av energiproduktionen är kärnkraften således dominerande. På samma sätt är kärnkraften prioriterad när det gäller forskningsresurser.

Centern kan inte ansluta sig till regeringens kärnkraftspolitik. Den ytterligare utbyggnaden av kärnkraften är märklig mot bakgrund av de uttalanden som är gjorda angående kärnkraftens risker. Vi citerar här ett uttalande som återfinns både i statsministerns tal i Sundsvall den 1 februari och i energipropositionen:

Erfarenheterna från kärnkraftsstationer i drift är hittills relativt begränsade. De framlagda beräkningarna är trots allt kalkyler, vilkas tillförlitlighet kan behöva prövas mot bakgrund av erfarenheter av praktisk drift. Under tiden fram till 1970-talets utgång kommer antalet driftår från reaktorer runt om i världen att mångdubblas. Därmed framkommer viktiga erfarenheter för kontroll av kalkylerna.

Vidare sägs i Sundsvallstalet:

Vi bör undvika långsiktiga bindningar och eftersträva en reell handlingsfrihet så att vi i en senare beslutssituation, då kunskapsunderlaget är säkrare, kan välja mellan alternativa framgångslinjer för att lösa vårt energihushållningsproblem. --- Det finns emellertid en rad skäl som manar till försiktighet och som talar mot att binda sig för en långsiktig politik när det gäller utbyggnaden av kärnkraft. Hit hör, för det första, de risker och osäkerheter som är förbundna med kärnkraft. Kärnkraftens riskbild kan koncentreras till två punkter. Den ena gäller kärnkraftsreaktorernas säkerhet och den andra behandlingen av utbränt bränsle, inklusive aktivt avfall.

De flesta är överens om att riskerna och problemen med kärnkraft inte är klarlagda och bemästrade. Eftersom det finns alternativa möjligheter för vår framtida energiförsörjning väljer centern ett alternativ som är miljövänligare och mindre riskfyllt – ett alternativ för hushållning med energi och en satsning på förnyelsebara energikällor för framtiden.

En utbyggnad av kärnkraften innebär att handlingsfriheten förloras. Har vi 13 kärnkraftsaggregat och en situation där kärnkraften svarar för 40 procent av elproduktionen är det praktiskt taget omöjligt att stoppa upp driften och avveckla kärnkraften. Det bästa sättet att bevara handlingsfriheten för framtiden är att stoppa ytterligare utbyggnad av kärnkraft och att för de medel som regeringen avser för denna utbyggnad i stället göra investeringar för hushållning med energi, för effektivare utnyttjande av oljan och för forskning och utveckling av alternativa, förnyelsebara energikällor.

Energianvändningen

Under åren 1955–1973 ökade energiförbrukningen med 4,5 procent per år och elenergiförbrukningen med 6,5 procent per år. Priserna på bränsle och elkraft sjönk i förhållande till andra varor och tjänster. Jämför man priset på tunn eldningsolja åren 1950 och 1972 finner man att det relativt sett sjönk till hälften. För elkraft gäller att det reducerades till 1/3 av 1950 års nivå. Priset på elkraft skulle således behöva tredubblas för att nå 1950 års nivå. Självfallet har detta starkt påverkat konsumtionsutvecklingen.

Energiprogramkommittén (EPK) skriver bl. a. följande i en av sina bilagor:

Mycket väsentligt för förståelsen av problematiken är att energi hittills har haft ett relativt lågt pris. Energikostnaden utgör således inom industribranscherna inom område B I (dvs. malm-, järn- och stål-, metall- och verkstadsindustri) som regel en liten eller blygsam del av totalkostnaden varför den regelmässigt bedömts som relativt ointressant. Den FoU som bedrivs i större eller mindre omfattning har således inte haft någon direkt inriktning mot energibesparing. I de fall då en energibesparingseffekt uppnåtts har detta vanligen varit en bieffekt.

Det bör också observeras att denna sektor 1971 svarade för drygt 40 procent av industrins hela energiförbrukning.

Den kraftigt förändrade prissituationen och den helt avgörande förändringen i synen på energianvändningen kommer givetvis att ha en mycket stark inverkan på utvecklingen. Redan under år 1974 upplevde vi effekterna av sparåtgärder. Energiförbrukningen minskade då med cirka 6 procent och elenergiförbrukningen med 1 procent enligt SCB. Detta berodde till stor del på rena sparåtgärder, dvs. bl. a. noggrannare tillsyn av energiförbrukningen. De närmaste åren kommer investeringar för hushållning att ge effekter på energiförbrukningen. Investeringar i byggnader för en effektivare energianvändning, investeringar i industrin för bl. a. energisnålare processer och bättre utnyttjande av spillvärme kommer också att minska öknings- takten i energianvändningen.

Redan med nuvarande teknik kan stora förändringar åstadkommas. Vi skall i det följande redogöra för resultaten från några omfattande utredningar som visar hur ökningstakten i energiförbrukningen kan hållas nere. Det är huvudsakligen samma utredningsmaterial som regeringen bygger sina förslag på. Med stöd av detta vill centern gå längre med stimulanser för hushållning med energi. De typer av åtgärder som kommer i fråga i centerns förslag är i många avseenden desamma som i regeringens. Det är omfattningen som skiljer. Centerns alternativ är en kraftigare satsning på investeringar för hushållning med energi i stället för fortsatt kärnkraftsutbyggnad. Nedan kommer några väsentliga utredningsresultat att redovisas för sektorerna industri, samfärdsel, uppvärmning och s. k. övrig energiförbrukning.

Industrin

Industrisektorn svarar för cirka 40 procent av landets energiförbrukning. Industrins utredningsinstitut (IUI) har undersökt energianvändningen inom industrin fram till år 1985. Energiutredningen (EPU) bygger delvis sina antaganden på IUI:s uppgifter. Även energiforskningsutredningen (energiutredningen) har undersökt energianvändningen inom industrin, men det finns inga totalsiffror redovisade. Ford-stiftelsens studie (utredning ang. amerikanska förhållanden) redovisar också stora möjligheter till besparingar inom industrin.

IUI har fyra alternativ där energiförbrukningen mellan år 1970 och år 1985 beräknas öka med mellan 1,8 procent och 4,9 procent per år. Alternativen utgår från två olika förutsättningar när det gäller produktionstillväxten (4 och 6 procent per år) och två olika alternativ när det gäller minskningen i den specifika energiåtgången (använd energi per enhet producerad vara; 1,1 procent och 2,2 procent per år).

Dessa 1,8 procent som lägsta alternativ skall jämföras med Ford-studiens resultat. I ett lågalternativ beräknas att industrin mellan åren 1975 och 1985 kräver en ökning i industrins energiförbrukning med 1,8 procent per år. Sammanfattningsvis kan alltså sägas att både IUI och Ford-studien i sina lågalternativ hamnar på en ökning i industrins energiförbrukning med något under 2 procent per år.

Det är särskilt intressant att beakta att IUI inte har räknat med några stimulansåtgärder från samhällets sida för att nå ned till denna lägre ökningstakt i energiförbrukningen. Man förutsätter att de prishöjningar som inträffat för energin medför att någon snabb återgång till tidigare energipriser inte kommer att ske. Man räknar också med att svensk industri kommer att tillgodogöra sig den energisnålare teknologi som man kan förmoda kommer att utvecklas runt om i världen.

Samfärdsel

Sektorn samfärdsel svarar för cirka 20 procent av landets energianvändning. EPU beräknar en ökning per år med 2,3 procent i det lägre alternativet. Man räknar med att antalet personbilar skall öka från cirka 2,3 miljoner 1970 till 3,25 miljoner 1985. Bensinförbrukningen per bil skall däremot minska något – cirka 3,5 procent. Det finns inte särskilt många alternativa bedömningar för samfärdelsektorn.

Ford-stiftelsens studie räknar i sitt lågalternativ med en ökning av 1,8 procent per år. Samfärdelsektorn kommer att bli allt viktigare när det gäller besparingsåtgärder. Åren kring 1985 kommer samfärdseln att svara för cirka 30 procent av landets hela förbrukning av oljeprodukter. Det är därför särskilt viktigt att med kraft försöka bromsa upp ökningarna i energiförbrukningen även inom denna sektor.

Medräknas dessutom den indirekta energiförbrukningen för samfärdse, dvs. framställningen av transportmedlen och trafikapparaten, stiger sektorns del av landets energiförbrukning betydligt.

Utmärkande för samfärdse är den mycket låga utnyttjandegraden av tillförd energi. Verkningsgraden ligger endast på något över 20 procent. Bl. a. Fordstiftelsen visar att bensinåtgången kan minskas med 20 procent i personbilar genom effektivare och mindre motorer. En övergång till dieseldrift och nya bränslen är också medel för att minska energianvändningen. Kortsiktigt är det emellertid orealistiskt att räkna med avgörande förändringar. Det finns emellertid möjligheter att i viss utsträckning få en förskjutning i fördelningen mellan olika transportmedel.

På längre sikt kommer andra samhällsförändringar att påverka utvecklingen av transportsektorn. Hushållning med våra begränsade resurser och en decentralisering av samhället kommer att leda till lägre energifterfrågan för transportsektorn. En jämnare fördelning av arbetstillfällen över landet och ett förbättrat tillvaratagande av smådriftens fördelar kommer att innebära förutsättningar för energibesparingar inom samfärdselektorn. Närhet mellan arbete och bostad samt utnyttjande av kollektiva transporter kommer också att reducera energifterfrågan.

Uppvärmning och s. k. övrig energiförbrukning

Denna sektor omfattar uppvärmning, ventilation, "hushållsvarmvatten" och "hushållsel" inom byggnadsbeståndet samt gatubelysning och jordbruksdrift.

Sammanlagt svarar denna sektor för över hälften av landets energiförbrukning. Här finns också de största besparingsmöjligheterna. Energiprogramkommittén har redovisat att en nolltillväxt för nettoenergiförbrukningen är möjlig för denna sektor (gatubelysning och jordbruksdrift är inte med i dessa beräkningar men de svarar för mindre än 1 % av de delar som räknas till denna sektors energiförbrukning).

En nolltillväxt i nettoenergiförbrukningen innebär att mängden tillförd energi totalt sett kommer att kunna minska. Detta beror på att verkningsgraden i energianläggningarna kommer att förbättras och därmed bl. a. oljan kommer att utnyttjas effektivare. Att utnyttja fjärrvärme i stället för enskilda oljepannor ger exempelvis betydligt högre verkningsgrad och därmed lägre krav på energitillförsel trots oförändrad nettoenergiförbrukning.

Regeringens förslag innehåller inga uppgifter om hur den bedömer energitvecklingen för denna sektor. Vi förutsätter att man bygger på industridepartementets sparundersökning. (Ökningarna i totalförbrukningen är desamma i sparundersökningen och i propositionen. Samma gäller för industrin. Om ingen omfördelning skett måste detsamma gälla för samfärdse, bostäder och övrig förbrukning.)

För bostäder räknade departementets sparundersökning med en minsk-

ning i bruttoenergiförbrukningen med 0,9 procent per år. Detta medger att övriga delar av denna sektor får en ökning med cirka 2 procent per år. Observera att denna del huvudsakligen också gäller uppvärmning av byggnader. Det är därför anmärkningsvärt med sådana skillnader i bedömningarna när det gäller energiförbrukningen för uppvärmning av bostäder och för övriga byggnader. Det är snarare så att det för övriga lokaler ges större energibesparingsutrymme än för bostäder. För exempelvis industrilokaler finns stora möjligheter att ta till vara industrins spillvärme för uppvärmning av de egna lokalerna. Detta gäller för uppvärmning av byggnader i stort men självfallet för industrilokaler i synnerhet.

Centerns förslag till stimulansåtgärder

Ett stimulansprogram för energibesparingar måste formuleras utifrån möjligheterna till samhällsekonomiskt lönsamma besparingar. Grundtanken är att nå energimässigt optimala lösningar och att med hänsyn till framtida energipriser nå vettiga resultat. En förstahandsåtgärd måste var att se till att finansiella förutsättningar skapas för energibesparande åtgärder. Lån måste ställas till förfogande. Därutöver måste ett bidragssystem skapas för att påskynda investeringarna.

Regeringens förslag i propositionen innebär att nuvarande bidrags- och lånesystem fortsätter. Detta program är otillräckligt.

Kärnkraftsutbyggnaden i erlighet med regeringens förslag kommer från i dag och framöver att kräva mycket stora resurser – både energimässigt och ekonomiskt. Centerns alternativ innebär en omfördelning av dessa resurser. Det finns inga helt aktuella uppgifter på vad kärnkraftsutbyggnaden totalt kommer att kosta. Vattenfalls chef har angivit att investeringarna i elenergiproduktionen totalt sett kommer att kräva 7 miljarder kronor per år. Det betyder 70 miljarder på en tioårsperiod. Av detta kommer kärnkraftsutbyggnaden att svara för en betydande del. Räknas det med en kostnad inklusive distributionsanläggningar på strax över 4 000 kr./kW och med avdrag för de investeringar som redan är gjorda (i de aggregat som påbörjats men ännu icke färdigställda) uppgår kärnkraftsutbyggnadens kostnader till 25–30 miljarder kronor. Centern bedömer att ungefär 1/4 av de resurser som frigörs genom inställd kärnkraftsutbyggnad kommer att investeras i kraftvärmeutbyggnad och industriell mottryckskraft utöver regeringens förslag när centerns stimulansprogram genomföres. För investeringar i energihushållning och alternativa energikällor återstår därmed avsevärda belopp utöver regeringens förslag. Till detta kommer kostnader för investeringar för omdisponering av de sex aggregat som ej skall tas i anspråk för kärnkraftsproduktion samt vissa andra kostnader.

Industrin har svårt att få fram investeringskapital för energihushållande åtgärder som framför allt är samhällsekonomiskt lönsamma i konkurrens med företagsekonomiskt än mer lönsamma investeringar. Kommunerna har svårt att finansiera en kraftvärmeutbyggnad, och slutligen har de enskilda

konsumenterna svårt att finansiera energihushållande åtgärder i byggnader. I de fall det ur samhällets synvinkel är berättigat med energihushållande investeringar måste samhället ställa investeringskapital till förfogande.

Byggnadsbeståndet

Regeringens program för bostadssektorn kommer sannolikt att stimulera fram investeringar för hushållning med energi. Programmet är emellertid trots detta alltför begränsat vilket bl. a. framgår av att bostadsstyrelsen har begärt betydligt större anslag. Bostadsstyrelsen begär 450 milj. kr. utöver de sammanlagt 258,7 milj. kr. som redan avdelats för detta ändamål.

Det finns dessutom anledning att vidga ramarna för lån och bidrag för varje enskild lägenhet. De gränser om 4 000 kr. i lån och 2 000 kr. i bidrag som finns i dag kan i många fall vara otillräckliga. Det krävs ett omfattande bostadsförbättringsprogram för att nå riktigt goda resultat. Den organisation som i dag är uppbyggd till stöd för energibesparande åtgärder bör utvidgas till att bedriva uppsökande verksamhet för att nå ännu bättre genomslagskraft. Självfallet kommer samtliga dessa åtgärder att ge betydligt större satsning inom byggnadsbranschen. Den svacka som inträffat efter de senaste tio årens kraftiga bostadsbyggnadsprogram kommer att delvis fyllas med centerns bostadsförbättringsprogram.

För industrins och handelns byggnader är regeringens program helt otillräckligt. Det krävs avsevärt större summor för att stimulera fram tillräckliga investeringar för hushållning med energi. Regeringens program står inte i relation till de möjligheter till besparingar som föreligger i övriga byggnader.

Nedan presenteras dels regeringens förslag till stimulansprogram för besparingar för byggnaders uppvärmning, dels centerns alternativa förslag.

Energibesparande åtgärder inom byggnader. Milj. kr.		
	Propositionen Lån och bidrag	Centerns förslag Lån och bidrag
Bostäder	250	500
Kommun, landsting	50	150
Statliga lokaler	15	50
Allmänna samlingslokaler	5	10
Näringslivets lokaler	20	180
Summa	340	890

Centerns förslag stimulerar således fram investeringar i byggnader som ligger minst 550 milj. kr./år över regeringens program. Till detta kommer de investeringar som ligger utanför ramarna och som indirekt stimuleras.

Dessa åtgärder bör sättas i relation till bostadsbyggnadsprogrammet i slutet av 1960-talet och i början av 1970-talet. Under denna femårsperiod producerades cirka 107 000 lägenheter i genomsnitt per år. Energi prognosut-

redningen räknar med 90 000 nya lägenheter per år fram till år 1985 medan bostadsstyrelsen har beräknat 80 000 lägenheter från år 1975. En minskning med 1–2 miljarder kronor för nyproduktion av bostäder är därmed trolig. Detta nämns för att visa det samhällsekonomiska utrymmet och även delvis det personella utrymmet för investeringar.

Industrin

För industrins del finns betydande investeringar att göra dels för installation av mottryckskraft, dels för att införa energihushållande processer.

Regeringens program för investeringar i industriella processer uppgår till 40 milj. kr. i bidrag. Bidraget begränsas till högst 35 procent av merkostnaden för åtgärden. Bidraget är också särskilt avsett för företag som inte kan disponera medel ur särskild investeringsfond. Ger investeringen vissa intäkter eller kostnadsreduktioner skall hänsyn tas till detta vid beräkning av bidragsunderlaget. Det beror mycket på tolkningen av dessa regler hur utfallet kommer att bli. Under alla omständigheter kommer bidragsstimulansen enbart en mindre grupp företag till del.

För huvuddelen av industriföretagen bygger industriministern på förutsättningen att avsättningarna till särskild investeringsfond skall utnyttjas till energibesparande investeringar. Dessa avsättningar gäller företag med över 1 milj. kr. i vinst. Detta gäller emellertid enbart för vinst under år 1974. Det kommer därmed inte att säkerställas medel för energihushållande investeringar kontinuerligt på detta sätt eftersom dessa medel kan utnyttjas till investeringar i maskiner och anläggningar i allmänhet.

Det finns också anledning att ändra villkoren för frisläppning av medel ur företagets investeringsfonder. Investeringar för energihushållning bör bli ett av de särskilda villkor som kan påkalla frisläppning av kapital avsett till investeringsfonder för konjunkturutjämning.

Stimulansprogrammet för energihushållande investeringar inom industrin måste byggas upp efter mer långsiktigt gällande principer. Avsikten måste vara att säkerställa tillgången till långsiktigt kapital för investeringar i energibesparande åtgärder. Dessutom bör vissa bidrag utgå för att påskynda investeringarna.

En betydande del av de medel som kan tillföras investeringar förushållning i stället för kärnkraftsutbyggnad måste gå till industrin. Förutom de medel som kan erhållas från investeringsfonder måste ett ytterligare låneprogram inrättas även för näringslivet. Till detta bör också komma ett bidragsprogram som är något annorlunda i förhållande till regeringens förslag. Främst bör inga begränsningar avseende antalet anställda gälla. Det är också rimligt att ta hänsyn till omfattningen av de extra intäkter som företaget kan beräknas få av investeringen i form av bl. a. energibesparingar. En tolerant tillämpning måste användas för att verkligen nå stimulansseffekt. Den gräns på 75 000 kr. som regeringen föreslår för bidragsdelen är alltför

lågt tilltagen. Den bör höjas till 150 000 kr. Bidragsprogrammet bör få en omfattning av cirka 50 milj. kr. utöver regeringens förslag, dvs. totalt 90 milj. kr.

Bidrags- och låneprogrammet bör totalt sett uppgå till 300 milj. kr. Programmet måste omfatta samtliga företagsstorlekar, men givetvis motiverar de möjligheter till frisläppning från investeringsfonderna, som i allmänhet gäller de större och vinstgivande företagen, att detta låne- och bidragsprogram särskilt skall inriktas på de mindre företagen.

Centerns bedömning av energikonsumtionen fram till 1985

Centerns alternativ för energiförsörjningen fram till år 1985 bygger på ett kraftfullt stimulansprogram för att hålla ökningarna i energiförbrukningen på en låg nivå. Vi har ovan redovisat programmets omfattning och skall här redovisa våra bedömningar av energikonsumtionen inom olika sektorer fram till år 1985.

Industrin

Regeringens bidragsprogram om 40 milj. kr. under 1975/76 skall ställas mot vårt förslag om ett låne- och bidragsprogram på 300 milj. kr. Till detta kommer vårt förslag om ändrade villkor för frisläppning av medel ur investeringsfonden för konjunkturutjämning. Dessutom kommer skatteökningarna både på oljeprodukter och på elkraft att bidra till att hålla nere ökningarna i energianvändningen. Med stöd av de utredningar som vi tidigare refererat bedömer vi att industrin kan begränsa sina öknings i energiförbrukningen till cirka 2,3 procent per år. Detta skall ställas mot regeringens bedömning på cirka 3 procent per år.

Vid en jämförelse mellan regeringens alternativ och centerns är det ingen skillnad i näringslivets produktionsnivå av varor och tjänster. Skillnaden ligger i antagandena om förändringar i den specifika energiförbrukningen. Centerns alternativ medger högre energiförbrukning än vad man räknar med såväl i IUI:s som i Ford-studiens lågalternativ för industrisektorn.

Tabell

Industrins energiförbrukning, procentuell förändring per år

	EPU hög	1970-1985		1973-1985		1975-1985 Ford-stu- dien låg
		EPU låg	IUI låg	Rege- ringen	Centern	
EI	6,0	4,4	-	?	2,5	-
Bränsle	4,1	3,2	-	?	2,2	-
Totalt	4,6	3,5	1,8	3,0	2,3	1,8

Samfärdseln

För samfärdssektorn räknar centern med en något lägre ökning än energiprognosutredningens lågalternativ innebär, vilken låg på 2,3 procent per år. Centerns alternativ ligger i nivå med departementets sparundersökning, dvs. 0,3–0,4 procent under energiprognosutredningens lägre alternativ. Detta motiveras med en allt starkare övergång till mindre och bensinsnålare bilar och information för ett effektivare utnyttjande av transportmedlen. Dessutom innebär fortsatt utbyggnad av kollektivtrafiken att samfärdssektorn kan begränsa sin ökningstakt till procent per år, dvsä det som gäller för genomsnittet av regeringens beräkningar.

Uppvärmning och s. k. övrig förbrukning

För uppvärmningssektorn beräknar centern att partiets omfattande förslag till stimulans till energihushållning kommer att ge betydande resultat inte bara för bostäder utan även för övriga byggnader. Fjärrvärmeutbyggnad kommer att ge ett effektivare utnyttjande av oljan än enskilda oljepannor. Isolering, energisnålare ventilation m. fl. åtgärder kommer att ge resultat. I eluppvärmda lokaler kommer värmepumpar och värmeväxlare att begränsa behovet av eltillförsel.

Centern beräknar i stort sett samma energibehov för bostäder som departementets sparundersökning gör. Samma möjligheter bör föreligga för övrig uppvärmning.

Centerns alternativ innebär att eltillförseln för denna sektor kommer att öka med 3,5 procent per år. Det är särskilt en viss utbyggnad av eluppvärmning som kräver ökningarna.

Centerns alternativ innebär att en övergång till fjärrvärme kan åstadkommas även för en stor del av småhusen. EPU har räknat med eluppvärmning i över 60 procent av de nybyggda småhusen och att även de befintliga husen skall installeras med elvärme till 60 procent. År 1972 var endast cirka 15 procent av småhusen eluppvärmda. Utvecklingen under år 1974 visar att 90 procent av de nybyggda småhusen installerats med eluppvärmning.

Denna utveckling måste brytas genom en intensiv satsning på fjärrvärme. I de områden utanför tätorter och i mindre tätorter som inte kan försörjas med fjärrvärme måste andra alternativ utnyttjas. Här finns ofta de största möjligheterna till energibesparingar och till att utnyttja de alternativa energikällorna. Vid nybyggnad med elvärme bör installation med värmepump stimuleras. Detta innebär att elförbrukningen kan minskas med inmot hälften. Till detta kommer förbättrad isolering, värmeväxlare för energihushållande ventilation och även utnyttjande av solfångare för varmvattenberedning och små enskilda vindaggregat.

När det gäller elförbrukningen för hushållsmaskiner innebär centerns för-

slag att samma ökningstakt som energiprognosutredningen bedömer kan tillåtas. Det finns alltså i detta avseende inga som helst skillnader mellan vår bedömning och regeringens. Men självfallet är det en fördel om produktionen av hushållsapparater inriktas för energihushållning.

I samband med fjärrvärmeutbyggnaden kommer industrins spillvärme att kunna utnyttjas för uppvärmning av bostäder. Detta ger goda möjligheter till oljebesparingar.

Totalt sett innebär centerns alternativ för sektorn uppvärmning och s. k. övrig förbrukning att energiförbrukningen minskar med cirka 3/4 procent per år. Detta innebär att nettoenergiförbrukningen ökar något. Detta ligger i linje med vad bl. a. byggforskningsrådet bedömer som realistiskt.

I syfte att bl. a. möjliggöra skärpta krav i fråga om värmehushållning i bostäder har regeringen i propositionen föreslagit ändring i Byggnadsstadgan (BS). Ändringarna i BS får avsedd verkan först genom nya tillämpningsföreskrifter i Svensk byggnorm (SBN).

Bostadsstyrelsen har gjort beräkningar över vad en skärpning i olika avseenden skulle ge i besparingseffekt. Som exempel anges att tilläggsisolering av alla takbjälklag i hus byggda före år 1960 medför en beräknad besparingseffekt om 3,5 TWh/år. Mot denna bakgrund bör en betydande sänkning av tillåtna K-värden föreskrivas i ny- och ombyggnader.

Bland andra åtgärder som medför avsevärd besparingseffekt nämns 3-glasfönster, rumstermostater m. m. Även dessa åtgärder bör övervägas att införas i SBN.

Lika viktigt som att föreskriva vissa krav på våra bostäder är att vi har instrument för kontroll av färdigställda bostäder, såväl i vad gäller material som utförande. Systemet med termofotografering synes vara en framkomlig väg att på ett objektivt sätt påvisa brister i dessa avseenden. Metoden bör utvecklas i syfte att sänka kostnaderna, vilka ännu är förhållandevis höga.

Föreskrifter om en sådan kontroll bör vara ett verksamt medel att höja isoleringsstandarden hos i första hand nyproduktion.

Energiproduktion

Centerns bedömningar av utvecklingen av energikonsumtionen innebär att energitillförseln ökar med cirka 1 procent per år med 1973 som basår. Elanvändningen ökar med 3 procent årligen.

En kraftfull utbyggnad av kraftvärmeverk och industriellt mottryck kommer att svara för huvuddelen av elproduktionstillskottet. Även ett bättre utnyttjande av vattenkraften kommer att bidra med ytterligare elkraft i förhållande till dagsläget.

För att ge en överskådlig bild av centerns förslag till elproduktion år 1985 redovisas nedan produktionen år 1973, regeringens förslag och slutligen centerns alternativa förslag.

Tabell
Elproduktionen 1973 och 1985

	Elproduktion 1973 TWh	Regeringens alternativ TWh 1985	Centerns alternativ TWh 1985
Vattenkraft	60	66	66
Kärnkraft	2	63	se nedan
Industriellt mottryck	3	8	10
Kraftvärme	4	15	25
Övrig värmekraft	9	7	9
Summa	78	159	110
Ökning per år		6 %	3 %

Till centerns alternativ kommer ett utnyttjande av de fem kärnkrafts-aggregat som nu är i drift i den utsträckning dessa kommer att vara tillgängliga. Till detta kommer att vindkraften har mycket goda förutsättningar att ge ett energitillskott om 20 TWh. Denna bedömning har gjorts av STU:s vindkraftsgrupp. Även en pessimistisk bedömning pekar på att vi med vindkraftens hjälp kan exempelvis ersätta huvuddelen av de 9 TWh som i ovanstående tabell har räknats för övrig värmekraft (oljekondensverk). Vindkraften minskar på detta sätt oljeberoendet.

När det gäller energitillförsel totalt sett innebär centerns alternativ högst samma oljeimport och kolimport som regeringens förslag. Vi har i nedanstående redovisning räknat de alternativa energikällorna som en reserv. Vissa av dem – t. ex. torven – kan inom en nära framtid användas för energiproduktion inom landet. När det gäller vindkraften marknadsförs redan små verk. Arbetet vid STU fortskrider och där beräknar man att vindkraften kan ge cirka 20 TWh år 1985. Den geotermiska energin finns utvecklade i andra länder (exempelvis Island och Frankrike) men för Sveriges del kan man inte ange någon exakt siffra på hur mycket energi som kan tillföras på detta sätt. Vi vill bara här ange att det finns möjligheter att jordvärmens kan utnyttjas år 1985 och ge värmetskott. I övrigt finns ett flertal alternativa, förnyelsebara energikällor som måste stödjas och som kan ge tillskott år 1985 eller tiden därefter.

En balans över energitillförsel ter sig enligt följande: (TWh)

	1973	1974	1985 Regeringens beräkningar	1985 Centerns beräkningar
Oljeprodukter	313,3	284,8	324	324
Kol, koks	19,5	19,7	50	50
Lutar, ved, avfall	33,7	38,8	37	44
Vattenkraft	59,9	57,3	66	66
Kärnkraft	2,0	1,9	63	0 (se nedan)
Nettoimport av el	0,3	2,6	–	–
Summa energitillförsel	428,7	405,4	540	484
Procentuell årlig förändring		– 5,5 %	+ 2 %	+ 1 %

Till detta alternativ kommer ett utnyttjande av de fem kärnkraftsaggregat som nu är i drift i den utsträckning de kommer att vara tillgängliga. Därutöver kommer det tillskott som kan komma från vindkraft, torv, geotermisk energi, utnyttjad solenergi m. m.

Kraftvärmeutbyggnad

Ett av de mest effektiva sätten att utnyttja de fossila bränslena är fjärrvärmebaserad elektrisk mottryckskraft – kraftvärmeverk. Till skillnad från oljekondensverk där oljans energiinnehåll endast utnyttjas för elkraftsproduktion utnyttjas oljan vid kraftvärmeanläggningar till både värmeförsörjning och elkraftsproduktion. Verkningsgraden i ett oljekondensverk ligger kring 40 % medan den i ett kraftvärmeverk är 85–90 %.

I propositionen jämförs kärnkraft med oljekondensverk – både ekonomiskt och i andra avseenden. Som framgår av ovanstående är detta en ointressant jämförelse. Alternativ är att bygga ut kraftvärmeverk och utnyttja industriellt mottryck.

Svenska värmeverksföreningen genomförde under 1972 en inventering av större tätorter i landet för att utvärdera möjligheterna för utbyggnad av fjärrvärme kombinerad med elproduktion – kraftvärmeverksutbyggnad. Man kom fram till att en effektutbyggnad med cirka 6 700 MW vore rimlig fram till 1980. Detta bör ge cirka 28 TWh elkraft och 56 TWh värme. Regeringen har här räknat med en utbyggnad till cirka 3 000–3 500 MW. Detta ger 15 TWh elenergi 1985 enligt regeringens bedömning.

Det finns ett flertal fördelar med fjärrvärmeutbyggnaden. Främst innebär denna satsning på fjärrvärme ett effektivare utnyttjande av oljan. Själva fjärrvärmenätets utbyggnad underlättar också avsevärt ett utnyttjande av industrins spillvärme. Det rör sig om mycket stora mängder energi som kan tillvaratas på detta sätt. Det finns redan exempel på detta i bl. a. Helsingborg och de planer som finns för ett utnyttjande av Stålvärk 80:s spillvärme för uppvärmning i Luleå. Ett effektivt utnyttjande av industrins spillvärme för uppvärmning skulle innebära ett bättre utnyttjande av tillgängliga energiresurser.

En ytterligare fördel med kraftvärmeutbyggnad och fjärrvärmeutbyggnad kontra investeringar i kärnkraft är att fjärrvärmeutbyggnaden ger mer decentraliserade arbetstillfällen. Byggandet i allmänhet och det kommunala byggandet har minskat och en fjärrvärmeutbyggnad skulle vara positiv för bygnadsarbetarkåren och sysselsättningen.

Kraftvärmeutbyggnaden finansieras genom kommunerna. Det är därför av största vikt att landets kommuner ges möjligheter att finansiellt klara en fjärrvärmeutbyggnad. Kostnadsmässigt ligger den elkraft som produceras i kraftvärmeanläggningar i nivå med de kostnader som officiellt beräknats för kärnkraften. Man räknar då med relativt låga kostnader för kärnkraften. Vid ett lågt utnyttjande av kärnkraft blir elkraftsproduktion billigare i kraft-

värmeanläggningar än med kärnkraft. Under förutsättning att investeringskapital kan frigöras för dessa investeringar är det rimligt att kraftvärmeutbyggnaden kan ge minst 25 TWh elkraft och 50 TWh värme år 1985. Med de skilda verkningsgrader den enskilda oljepannan och fjärrvärmeverket har innebär en sådan kraftvärmeutbyggnad en besparing av tillförd olja i storleksordningen 20 TWh för den värme som skall framställas.

Kärnkraft

Vi har tidigare i motionen redovisat grunderna för centerns ställningstagande till den framtida energiförsörjningen. När det gäller en något mer omfattande diskussion kring riskerna med kärnkraft vill vi hänvisa till den motion som lämnades i januari månad (1975:905). Här pekar vi återigen enbart på de väsentligaste problemen med kärnkraft:

- katastrofer vid kärnkraftverk eller uppberedningsanläggningar
- lagring och bevakning på lång sikt av radioaktivt avfall
- olyckor och sabotage vid transport av kärnbränsle och radioaktivt avfall
- säkerhetspolitiska konsekvenser av plutoniumspridningen
- spridning av plutonium genom stöld och terroraktioner
- spridning av plutonium för militärt bruk
- varmvattenutsläppets miljömässiga konsekvenser
- riskerna med ovanjordsanläggningar vid krigsfall och sabotage.

Som vi tidigare påpekat finns det god samstämmighet i bedömningen att kärnkraften skapar risker som är särskilt allvarliga. Bedömningarna av riskernas omfattning och de slutsatser som redan dras är emellertid olika. De utredningar som genomförts och som pågår i Sverige kring dessa problem är hittills ofullständiga. De måste i flera avseenden kompletteras. Framför allt gäller detta problem kring uppberedning och lagring av avfallet.

Säkerhetskraven får icke eftersättas. Det kommer alltid att vara synnerligen svårt att uppskatta riskerna för olyckor. Den senaste olyckan i USA visar tydligt hur den mänskliga faktorn spelar en nyckfull roll och kan få katastrofala följder och kullkasta alla statistiska prognoser rörande olycksriskerna.

Branden i atomkraftverket Browns Ferry i Alabama i mars 1975 var nära att sluta i en katastrof. Risker för olyckor av den här karaktären kan inte beräknas. Görs en sannolikhetskalkyl blir risken "försumbar" så som det uttrycks i de teoretiska beräkningar som utförs. Följderna av en olycka kan bli fruktansvärda. När vi samtidigt vet att det finns andra alternativa vägar för den framtida energiförsörjningen anser vi att valet är självklart: Investeringar för besparing och satsning på alternativa energikällor i stället för kärnkraftsutbyggnad.

Det anförs att kärnkraften skulle ha den fördelen att den gör oss oberoende av utlandet. Industriministern uttalar sig på följande sätt i propositionen: "Jag ansluter mig också till ÖEF:s m. fl. remissinstansers uppfattning att

kärnkraften erbjuder en utväg ur ett i annat fall alltför ensidigt beroende av importerade energiråvaror." Det finns inget i propositionen som klart säger att regeringen avser att bygga ut hela bränslecykeln och därmed kvarstår ett mycket starkt beroende av USA för kärnbränsleförsörjning och av Europa eller USA för uppärbetning. Sovjet kan även komma i fråga i dessa sammanhang. Utlandsberoendet kvarstår alltså. Regeringens förslag till kärnkraftsutbyggnad kan inte sägas utgöra en väg ut ur utlandsberoendet av energiråvaror. En intensiv forsknings-, utvecklings-, demonstrations- och försöksverksamhet på alternativa energikällor ger däremot stora förutsättningar att kunna minska det starka utlandsberoendet.

Kärnkraftens ekonomi bör också ställas i förgrunden. Tidigare beräkningar har visat på överlägsen ekonomi för kärnkraften. De senaste uppgifterna om kärnkraftens kostnader och dess driftsegenskaper pekar åt ett helt annat håll. Det är rimligt att antaga att investeringskostnader inklusive distributionsanläggningar uppgår till 4 000 kr./kW. Priset på kärnkraft blir då mellan 9 och 10 öre/kWh med samma beräkningsgrunder som EPU. Tar man dessutom hänsyn till de driftserfarenheter som uppvisats för USA ligger priset på ca 13 öre/kWh (56 % utnyttjande). Samtliga dessa beräkningar bygger på relativt fördelaktiga ekonomiska kalkyler.

Det finns inga tecken som tyder på att utvecklingen i Sverige skulle vara annorlunda än den som ovan redovisats för USA. Nyligen publicerades driftsresultaten från Oskarshamn I där utnyttjandegraden under år 1974 endast låg på 35 procent, trots att det varit i kommersiell drift sedan 1972 och borde kommit över inkörningssvårigheterna.

I propositionen finns inga uppgifter om de totala kostnaderna som återstår för kärnkraftsutbyggnaden för att nå 13 aggregat år 1985. Man nämner de uppgifter som EPU ger och där siffran 2 300 kr./KWh används. Inklusivt distributionsanläggningar finns det anledning att räkna med att kärnkraftsutbyggnaden kostar minst 4 000 kr./KWh. På flera av de återstående aggregaten har redan betydande investeringar gjorts. Dras dessa ifrån kan den fortsatta kärnkraftsutbyggnaden beräknas kosta mellan 25 och 30 miljarder kronor. Detta är det samhällsekonomiska utrymme som kärnkraftsutbyggnaden kräver fram till år 1985 och det belopp som vid ett stopp för fortsatt utbyggnad frigörs för investeringar för hushållning med energi och för investeringar i alternativa energikällor. I centerns energialternativ tillkommer också ett visst kapitalbehov utöver regeringens förslag för kraftvärmeutbyggnad och installation av industriell mottryckskraft och för omdisponering av de aggregat som påbörjats men ej tagits i drift.

Centern avvisar kärnkraften

Centern avvisar regeringens kärnkraftspolitik. Så länge en samfällid forskar- och expertkår inte kan garantera att de allvarliga riskerna vid kärnkraftsproduktion kan bemästras på betryggande sätt, kan vi inte satsa på kärnkraften.

Om inte säkerhets- och avfallsproblemen bemästras måste de fem aggregat som nu är i drift eller i provdrift ersättas med andra energikällor och med besparingsåtgärder. En beredningsplan för deras gradvisa avveckling måste därför nu göras upp. Denna plan skall innehålla de praktiska och ekonomiska åtgärder som måste sättas in vid avvecklingen av anläggningarna och för den personal som är knuten till driften av dessa fem aggregat. De åtgärder som krävs för att kompensera energibortfallet vid avvecklingen täcks redan in i de förslag som framförs i denna motion. Genomförs centerns energipolitiska program kommer energiförsörjningen att tryggas även utan dessa fem aggregat.

De övriga sex anläggningar som riksdagsmajoriteten beslutat om måste disponeras för annan användning. En utredning om vilka alternativa användningsområden som kan tänkas för vart och ett av aggregaten där byggnationen påbörjats måste genomföras.

En övergång till oljekondenskraftverk som för Marviken är däremot inte aktuell eftersom centerns energiprogram inte innebär någon utbyggnad av oljekondenskraften. Däremot kan en kraftfull utbyggnad av kraftvärmeverk och fjärrvärme som utnyttjar olja ungefär dubbelt så effektivt som oljekondensverken komma i fråga.

När det gäller själva formuleringarna lagtextmässigt vill vi upprepa det förslag som centern reserverade sig för vid riksdagsbehandlingen 1973. Det löd:

Förslag till Lag om viss inskränkning i rätten att meddela tillstånd enligt atomenergilagen (1956:306). Härigenom förordnas, att sådant tillstånd att uppföra eller driva atomreaktor eller anläggning som avses i 2 § atomenergilagen (1956:306) icke får lämnas.

Dessutom bör lagen medge undantag för de aggregat som redan är "nedsmittade" med radioaktivitet, dvs. Oskarshamn I och II, Ringhals I och II samt Barsebäck I. För dessa aggregat skall den föreslagna beredningsplanen gälla.

Vattenkraft

Regeringens förslag innebär en utbyggnad av vattenkraft som beräknas ge 5 TWh år 1985. Totalt skulle vattenkraften då ge 6 TWh.

Vissa älvsträckor undantas tills vidare för utbyggnad, men i övrigt vill bostadsministern att regeringen skall få fullmakt i valet av utbyggnadsprojekt. Då utredningsarbetet inte är slutfört kan en sådan fullmakt inte ges. För norra Norrland är arbetet i full gång och för södra Norrland samt norra Svealand krävs kompletteringar. Med hänsyn till att klassificeringen av de aktuella älvsträckorna inte är avslutade är det inte möjligt att nu ta ställning till samtliga utbyggnadsobjekt.

Utbyggnaden av vattenkraften bör ske med de begränsningar som be-

varandeintressena motiverar. De älvar som finns i klass 0 är relativt okontroversiella och där finns ingen anledning till riksdagens prövning. För klass I i södra Norrland och norra Svealand finns några projekt som riksdagen bör ta ställning till år 1978. Det gäller Viforsen, Granboforsen och Malungsfors I. För övriga klasser bör riksdagen pröva varje utbyggnadsprojekt. På denna grund kan vi inte acceptera bostadsministrerns förslag om riksdagens fullmakt för älvar i klass I och 2.

När det gäller utbyggnadens totala omfattning är det en rimlig avvägning att nå ett energitillskott på 5 TWh fram till år 1985. Detta tillskott bör dessutom underlättas genom effektivisering och på detta sätt ökad kapacitet i redan befintliga verk. Det finns också anledning att återuppta driften i vissa äldre kraftverk och installera smärre aggregat som kan ge lokala tillskott av elenergi. Vi vill dessutom betona att riksdagen år 1978 har större möjligheter att se hur snabbt de alternativa energikällorna kan ge ett tillskott som kan begränsa vattenkraftsutbyggnaden ytterligare.

Lutar, ved och avfall

Inom skogsindustrin finns stora möjligheter till ett ekonomiskt utnyttjande av internt tillfört bränsle i form av lutar och bark. Enligt uppgifter från Svenska pappers- och cellulosaingenjörsföreningens årsmöte år 1974 kan vid dagens produktion en ökning med 20 procent åstadkommas. EPK trycker också på möjligheterna till ett bättre utnyttjande av de interna bränslena. Det är väsentligt att i detta sammanhang betona miljövärdskraven som i sig i vissa fall verkar för en högre energianvändning inom skogsindustrin. Det gäller att få en samhällelig sammanvägning av samtliga dessa faktorer.

Lutar och ved gav år 1974 38,8 TWh. Det är väsentligt att ta till vara skogens och skogsindustrins avfall som fiberråvara. Med den utveckling skogsindustrin förväntas få och trots den övergång till mekanisk massa som beräknas är det rimligt att räkna med ett högre energitillskott från lutar och avfall än de 37 TWh som regeringen beräknat för år 1985. Tillsammans med ett utnyttjande av andra avfallsprodukter, såsom hushållsavfall samt handels- och industriavfall, bör åtminstone cirka 44 TWh kunna erhållas från lutar, ved och avfall.

Industriell mottryckskraft

Industrins mottryckskraft har inte byggts ut i tillräcklig omfattning p. g. a. svårigheterna att finansiera denna utbyggnad. Elpriserna har legat alltför lågt och industrin har haft andra lönsamma investeringar att göra. Med hänsyn till de förändrade elpriserna och ökningen av elskatten samt med en stimulans till utbyggnad av den industriella mottryckskraften bör denna kunna ge cirka 10 TWh år 1985. Detta motiveras av bl. a. de särskilda investeringsstimulanser som vi har föreslagit i tidigare avsnitt.

Politik för alternativ energiproduktion

Vår målsättning för energipolitiken är att i framtiden enbart förnyelsebara energikällor utnyttjas – energikällor som ständigt återskapas. Energipolitiken måste inriktas efter detta. Vi måste se på konsekvenserna för jordens resurser och för vår miljö.

Det gäller för samhället att skapa förutsättningar för en utveckling efter dessa riktlinjer. Det samhällsstöd som kärnkraften erhållit måste nu komma de förnyelsebara energikällorna till del. Ett utnyttjande av solen och dess sekundära former såsom vindkraften och ett utnyttjande av biologiska processer måste sättas som mål för energipolitiken. Många tecken tyder på att även rent kortsiktigt ekonomiskt är dessa energikällor lönsamma. Sätts dessa kalkyler sedan in i ett ekologiskt sammanhang är de förnyelsebara energikällorna överlägsna.

Vindkraft

Vindkraften har mycket stora möjligheter att bli en synnerligen betydelsefull energikälla i framtiden. Redan i dag har utvecklingsarbetet kommit långt, och mindre vindkraftsaggregat marknadsförs. Både i Sverige och utomlands finns beräkningar över vindkraftens möjliga energitillskott och dess ekonomi. Allt tyder på att en intensiv satsning på vindkraften kommer att både vara ekonomiskt motiverad och ge betydande energitillskott fram till år 1985 och därefter.

Regeringen har i sina beräkningar över energitillförseln inte räknat med vindenergin. Det är också svårt att bedöma i vilken utsträckning regeringen är beredd att stödja utvecklingsarbetet.

Bl. a. uppgifter från STU tyder på att det är rimligt att beräkna att vindkraften kan ge 20 TWh år 1985. I första hand krävs för detta 12 milj. kr. under en treårsperiod till STU-projekt. Även andra projekt bör stödjas, och rena demonstrationsanläggningar måste ges samhälleligt stöd. Detta är angeläget för att snabbt utveckla denna energikälla och öka förutsättningarna att minska oljeberoendet. I ett längre perspektiv beräknas vindkraften kunna ge betydligt mer än de 20 TWh som beräknas fram till 1985.

Ett av problemen med vindenergin är att ett energilagringssystem måste skapas. Variationerna över året i vindstyrka sammanfaller emellertid relativt väl med elkraftsbehovet varför en smärre utbyggnad av vindkraften om cirka 10–15 TWh inte kräver något särskilt lagringssystem.

Många tecken tyder på att vindkraften inte behöver bli särskilt dyr. Bl. a. projektering vid Boeing i USA år 1974 visar på en kapitalkostnad på 3,5 öre/kWh.

Torv

Landets torvmossar har ett mycket stort energiinnehåll. Ett maximalt utnyttjande skulle kunna täcka landets totala energianvändning i cirka 100 år. Det är emellertid inte möjligt att utnyttja mer än begränsade delar av dessa tillgångar med hänsyn till bl. a. effekterna av grundvattennivån.

I första hand skulle torven kunna utnyttjas som energikälla under en övergångsperiod medan alternativa förnyelsebara energikällor utvecklas. De säkerhetspolitiska aspekterna med frånvaron av utlandsberoende är betydelsefulla enligt överstyrelsen för ekonomiskt försvar. I jämförelse med oljan är kapitalkostnaderna något högre men å andra sidan är bränslekostnaderna lägre. Dessutom innebär utnyttjande av torv mindre svavelutsläpp än användning av oljeprodukter. De undersökningar som utförts av överstyrelsen för ekonomiskt försvar pekar på att en viss torvproduktion inom landet vore fördelaktig.

Ångpanneföreningen har förprojekterat två verk i Boden och Växjö där torvverk skulle ge cirka 1/2 TWh per år. Byggnadstiden för dessa båda anläggningar från projektering till avslutad provdrift har uppskattats till 34 månader. Det finns stor anledning att snabbt komma i gång med försöksanläggningar. Fram till år 1978 måste verksamheten ha kommit så långt att en ordentlig utvärdering är möjlig.

I Finland beräknas torven ge cirka 20 TWh år 1985. Det finns stora förutsättningar att torven i Sverige kan ge cirka 5–10 TWh år 1985. Självfallet måste miljöfrågorna beaktas i sammanhanget. Ett utnyttjande av torven måste ställas mot import av olja.

Geotermisk energi

Den geotermiska energin – jordvärmen är en alternativ energikälla som synes erbjuda goda möjligheter till utnyttjande inom landet. I första hand gäller det att utnyttja jordvärmen för uppvärmning av lokaler. De planer som finns och försök som gjorts i bl. a. Frankrike och de erfarenheter som erhållits på Island är ett bevis på denna energiforms möjligheter.

Särskilt jämförelsen med Frankrike, där en ort med 3 000 invånare redan försörjes med jordvärme, är intressant. Enligt officiella sovjetryska uppgifter har det i Sovjet påträffats tillräckligt med underjordiskt varmvatten på 2 000 meters djup för att klara uppvärmningsbehovet för den intilliggande stadens 900 000 invånare. I Sverige har vissa undersökningar genomförts. Bl. a. har temperaturmätningar i djupa borrhåll utförts av OPAB i samband med oljeborringar i Skåne och Östersjön.

Resultaten pekar på att det finns möjligheter att utnyttja geotermisk energi i vissa delar av landet. På cirka 2 000 meters djup har man uppmätt temperaturer mellan 50° och drygt 80°.

För att utröna möjligheterna att utnyttja jordvärme som energikälla i

Sverige måste i första hand de gamla borrhålen undersökas men även nya provhål borrar. Arbetet måste inriktas på att söka efter naturliga sprickzoner och termiska fickor som innehåller varmvatten.

I ett längre tidsperspektiv kan det finnas skäl att borra djupare för att ta till vara djupvärme för elkraftsgenerering.

Övriga alternativa energikällor

När det gäller de alternativa energikällorna är det de förnyelsebara som i första hand måste utvecklas. Vi har tidigare berört vindkraften, och det finns andra som måste ges resurser för utveckling.

Den relativt enkla formen att utnyttja solen för uppvärmning med solfångare är i första hand angelägen. Solfångare kan ge viktiga tillskott för bl. a. uppvärmning. I dag finns redan försöksverksamhet med solfångare av skilda slag. Denna verksamhet måste stödjas och noggranna undersökningar genomföras. Utnyttjande av solvärmens för uppvärmning brukar vanligtvis hänföras till besparingsåtgärderna.

Solceller för generering av elkraft är en teknik som tidigare varit synnerligen dyrbar. Under den senaste tiden finns det tecken som tyder på att detta inom en 5-årsperiod kan bli ekonomiskt lönsamt. Bl. a. har försök i USA frambringat en solcell med 7 % verkningsgrad till en kostnad som är en hundradel av det som är vanligt för kiselceller. Andra undersökningar tyder på att småhus skulle kunna försörjas med 30 000–40 000 kWh, dvs. hela behovet, genom solceller på taket.

Det finns en hel del andra projekt som måste utvecklas och undersökas. Det gäller bl. a. utnyttjande av värmeinnehållet i vatten genom exempelvis värmepumpar.

Energipolitiken måste inriktas på att utveckla de alternativa energikällorna. Ekologiska hänsyn måste vara normgivande och inte de kortsiktiga företagsekonomiska aspekterna. Energipolitiken måste ses i ett långsiktigt perspektiv med den globala ekologiska balansen som grund.

Energiforskning

Energiforskningen måste inriktas på hushållning med energi och utnyttjande av de alternativa, förnyelsebara energikällorna. Forskningsverksamheten måste bedrivas på en bred bas för att handlingsfriheten skall bevaras.

Regeringens förslag till forskningsprogram är en klar förbättring i förhållande till den politik som varit gängse under 1950- och 1960-talen. I propositionen framhålls de principiella fördelarna med energihushållning och alternativa inhemska energikällor. Anslagsmässigt tas emellertid inte steget fullt ut. Fortfarande ligger tyngdpunkten på kärnkraften. När det gäller forskningsinsatserna för energiproduktion svarar kärnkraften för cirka 45 % av det totala beloppet. Kärnkraften tillförs dessutom medel på andra vägar.

Centern anser det betydelsefullt att Sverige deltar i den internationella forskningsverksamheten. Sverige bör göra huvudparten av sina insatser inom de områden som utvecklar de förnyelsebara energikällorna i stället för en dominerande satsning på kärnkraftsforskningen.

Nedan följer alternativa förslag till forskningsanslag under programmet energiforskning.

Forskning angående industriella processer

Energianvändningen inom industrin kan effektiviseras. För att påskynda denna effektivisering och för ett långsiktigt perspektiv måste samhället stödja energiforskning inom industriella processer.

En av de största energivinsterna inom industrin kan göras genom utnyttjande av spillvärme. Detta behandlas under rubriken "Energiproduktion". I övrigt gäller det särskilt själva processernas utformning. Även enklare åtgärder av typen driftsövervakning och vardagsrationalisering kan ge betydande energivinster. Energianvändningens analyser är också väsentliga för att få en bättre kontroll över energianvändningen.

Bl. a. har industriverket i sitt remissyttrande ansett att EPK:s förslag på 36 milj. kr. under en treårsperiod bör betraktas som ett minimiprogram och att en utvidgning bör övervägas. Propositionens förslag ansluter sig emellertid till EPK:s förslag om 36 milj. kr. under tre år.

Vi förespråkar en utvidgning av programmet och bedömer 50 milj. kr. som rimligt under treårsperioden för att bedriva forskning för en effektivisering av energianvändningen inom industrin.

För budgetåret 1975/76 föreslår vi 13 milj. kr.

Forskning angående transporter och samfärdsel

Transportsektorn kännetecknas särskilt av ett lågt utnyttjande av oljeproduktens energiinnehåll. Verkningsgraden ligger i genomsnitt på cirka 20 procent. Remissinstanser har i yttrandena över EPK:s förslag både betonat insatser för energianvändningen i drivsystem, dvs. bl. a. en ökning av verkningsgraden och en ökning av insatserna på transportsystemets utveckling.

Vi vill särskilt betona forskning angående transportsystemets utformning. Regeringen har i propositionen ökat anslaget för drivsystemets utveckling men håller oförändrad nivå i fråga om själva transportarbetets utformning. Vi förespråkar även en utökning – i förhållande till EPK:s förslag – av anslagen till forskning om transportsystemets utformning. Det är särskilt viktigt att noggrannare klarlägga betydelsen av ändrade lokaliseringsmönster. Det är också väsentligt att se denna forskningsverksamhet i skenet av transportarbetets sociala och miljöpolitiska konsekvenser.

Vi föreslår 10 milj. kr. till delprogrammet Transportsystemets utveckling, vilket skall jämföras med regeringens förslag om 6 milj. kr. Energianvänd-

ningen i drivsystem bör erhålla de medel regeringen föreslagit, dvs. 22 milj. kr. under treårsperioden.

För budgetåret 1975/76 föreslår vi 9,5 milj. kr.

Forskning angående lokalkomfort

Denna sektor svarar för över hälften av landets energianvändning. Det finns betydande möjligheter att nå en nolltillväxt i nettoenergiförbrukningen för sektorn uppvärmning enligt EPK.

Som vi tidigare framhållit finns det mycket stora energibesparingar att göra inom denna sektor. Regeringen har prutat avsevärt på EPK:s förslag till forskningsverksamhet inom denna sektor och föreslår 53 milj. kr. för de tre åren. I likhet med EPK anser vi att för denna sektor skall disponeras 82,5 milj. kr.

Med hänsyn till de besparingsåtgärder som finns inom denna sektor anser vi att EPK:s program måste ses som ett minimiprogram. Visar det sig att kvalificerade forskare finns tillgängliga bör ytterligare medel avsättas. Det är särskilt viktigt att utveckla metoder och system för att utnyttja solens värmestrålning vid lokaluppvärmning och uppvärmning av vatten.

För budgetåret 1975/76 föreslår vi 25,0 milj. kr.

Forskning angående energiproduktion

Vi har upprepade gånger påpekat den centrala målsättningen att samhället måste stödja en intensiv forsknings- och utvecklingsverksamhet på alternativa, förnyelsebara energikällor. Även områden som utnyttjande av spillvärme och en mer övergripande forskning kring energisystem är synnerligen väsentliga. Kärnkraftens säkerhetsfrågor och avfallsproblem måste också ges resurser. Det finns däremot ingen anledning att satsa stora resurser på nya reaktorsystem eftersom kärnenergiutnyttjande på lång sikt inte bör vara aktuellt enligt vår mening.

Regeringens förslag till forskningsprogram för energiproduktion domineras av en satsning på kärnkraften. Inkluderas ett särskilt anslag till AB Atomenergi som gäller utveckling av lättvattenreaktorer och ett samarbetsprojekt på kärnenergiområdet blir kärnkraftens (fissionskraft) andel av forskningen för energiproduktion cirka 45 procent.

Regeringen för tyvärr samman de fyra delprogrammen fusionsenergi, geotermisk energi, vindenergi samt övriga energiformer. Totalt skulle detta anslag erhålla 50 milj. kr. under en treårsperiod, dvs. cirka 22 procent av medlen till forskning för energiproduktion (delar av anslaget till Atomenergi är inkluderat). Det anges inte hur stor del som fusionskraften skall få men troligen cirka hälften av dessa 50 milj. kr.

När det gäller kärnkraften (fissionskraft) bör forskningen kring säkerhets- och avfallsfrågorna fortskrida enligt planerna. Vi tillstyrker alltså regeringens

förslag om 35 milj. kr. för treårsperioden. Beträffande en utveckling av nya reaktorer, urananrikning och plutoniumåterföring m. m. bör den internationella utvecklingen bevakas. Totalt vill vi anslå 43 milj. kr. under treårsperioden gentemot regeringens förslag om 81 milj. kr.

Forskningen för spillvärmeutnyttjande är betydelsefull. Vi tillstyrker regeringens förslag om 30 milj. kr., men riksdagen bör uttala att dessa medel används för forskning om utnyttjande av industrins spillvärme.

När det gäller organiska bränslen vill vi särskilt betona forskning angående torv, avfall, metanol och energi ur biosystem samt energiodlingar. Vi ansluter oss här till EPK:s förslag på 36 milj. kr. för tre år.

Beträffande delprogrammet Nya bränslen, som gäller undersökningar kring metanol- och vätebaserade energisystem ansluter vi oss till EPK:s förslag om 18 milj. kr. på tre år.

Det vidsträckta delområdet Fusionsenergi, Geotermisk energi, Vindenergi och Övriga energiformer bör ges tillräckliga resurser. För vår del föreslår vi följande fördelning mellan de olika delområdena

Fusionsenergi	30
Vindenergi	21
Geotermisk energi	15
Övriga energiformer	<u>14</u>
	80

I Övriga energiformer får inbegripas ett utnyttjande av solen för el-energin (solceller), utnyttjande av värmeinnehållet i vatten m. m. De medel som STU har begärt för vindkraften måste ställas till förfogande. Det är också viktigt att vindkraftens utnyttjande stöds i andra former än enbart genom medel till STU. Enskilda uppfinnare bör också stödjas. Vidare bör området Geotermisk energi få medel för provborringar och försök till värmeutveckling samt självfallet en noggrann bevakning av den internationella utvecklingen. Totalt bör 80 milj. kr. anslås till detta omfattande programområde.

Centerns förslag till medelsfördelning avseende forskning på programområdet energiproduktion ser ut enligt följande i förhållande till regeringens förslag (se omstående sida):

Forskning angående återvinning av energi i varor m. m.

Återvinning av bl. a. varor av typen plast och aluminium innebär att mycket stora energivinster kan göras. Det finns all anledning att forskningen utvidgas inom denna sektor. EPK framhåller bl. a. betydelsen av FoU-insatser som berör hanteringen av metallskrot, utvinning av material ur kemiskt avfall samt omhändertagande och återvinning av plastavfall. Det är viktigt att forskningen inom avfallsområdet hålls samman så att balans mellan miljö-, energi- och återvinningsaspekterna uppnås.

EPK har för denna sektor föreslagit 9 milj. kr. Flera remissinstanser, däribland Chalmers och KF, har uttalat att beloppet bör höjas. Vi föreslår

Programområde	Regeringens förslag Tre år, milj. kr.		Centerns förslag Tre år, milj. kr.	
Fissionsenergi, totalt		81		43
härav säkerhet m. m.	35		35	
små reaktorer	9		}	4,5
framtida reaktortyper	10			
uranutvinning	1,5			
urananrikning	15			
plutoniumåterföring	7			
upparbetning och hantering av radioaktivt avfall	3,5		3,5	
Spillvärmeutnyttjande		30		30
Organiska bränslen		30		36
Nya bränslesystem		14		18
Fusionsenergi, geotermisk energi, vindenergi och övriga energiformer		50		80
Total energiproduktion		205		207

För budgetåret 1975/76 föreslår vi 66 milj. kr.

att forskningsverksamheten för återvinning av varor m. m. erhåller 12 milj. kr. under en treårsperiod. Detta är i förhållande till regeringens förslag ett med 3 milj. kr. förhöjt belopp.

För budgetåret 1975/76 föreslår vi 4 milj. kr.

Allmänna energisystemstudier

Allmänna energisystemstudier bör bl. a. kunna bilda underlag för framtida energipolitiska ställningstaganden. Det är väsentligt att dessa studier bedrivs på en bred bas och att de också utformas efter tvärvetenskapliga krav. Arbetet måste dessutom bedrivas efter flera linjer.

Även nya forskargrupper bör ges stöd för okonventionella problemlösningar. En omfattande forskningsverksamhet med ett synsätt som sträcker sig över hela samhällsbilden är nödvändig för den framtida samhällsplaneringen. Regeringen har föreslagit 6 milj. kr. till delegationen för energiforskning. Vi tillstyrker detta förslag.

Regeringen avsätter också till detta programområde preliminärt 6 milj. kr. i avvaktan på EPK:s kompletterande undersökning angående allmänna energisystemstudier. Vi tillstyrker också detta förslag. Härigenom blir det möjligt att ge stöd åt fria forskare och alternativa utredningsförslag.

För budgetåret 1975/76 föreslår vi 3,5 milj. kr.

De av oss yrkade utgifterna under energiforskningsavsnitten uppgår för budgetåret 1975/76 totalt till 121,0 milj. kr. På samma sätt som departementschefen finansierar vi med medel från annat håll utgifter för 11,4 milj. kr. varför anslag under energiforskning bör uppföras med 109,6 milj. kr.

Prototyper och demonstrationsanläggningar

Energiprogramkommittén har i en särskild tillägsrapport beskrivit behovet av statliga medel för finansiering av försöks- och demonstrationsanläggningar inom energiområdet. Det är svårt att av regeringens förslag göra en jämförelse med vad EPK föreslagit under denna rubrik. För vår del finner vi EPK:s förslag välgrundade och föreslår att riksdagen beviljar medel i denna utsträckning.

Delområde	EPK Tre år	Centerns förslag 1975/76
Energiproduktion	150	35
Energianvändning i industriella processer	60	20
Energianvändning inom lokalkomfort och hushåll	21*	12
Tillägg för oförutsatt	30	-
Summa totalt	275	67

* Sedan 14 milj. kr. tillgodosetts under anslaget energiforskning.

Av dessa 67 milj. kr. ingår 20 milj. kr. för energianvändning i industriella processer i stimulansprogrammet för näringslivet. På samma sätt ingår 12 milj. kr. för lokalkomfort och hushåll i anslaget vissa energibesparande åtgärder inom bostadsbestånden. Återstående 35 milj. kr. äskas under försöks- och demonstrationsanläggningar för energiproduktion.

Tabell

Sammanställning över centerns alternativförslag till forskningsverksamhet under perioden 1975/76 och 1977/78, milj. kr.

Huvudprogram Energiforskning	Regeringens förslag	Centerns förslag
1. Energianvändning i industriella processer	36	50
2. Energianvändning för transporter och samfärdsel	28	34
3. Energianvändning för lokalkomfort	53	82,5
4. Återvinning av energi i varor m. m.	9	12
5. Energiproduktion	205	207
6. Allmänna energisystemstudier	12	12
	343	397,5

Energipolitik för sysselsättning

Det finns inget direkt samband mellan sysselsättning och energiförsörjning. I den mycket omfattande undersökning som genomförts av Fordstiftelsen i USA kommer man fram till att den framtida tillväxten i BNP inte är bunden till ökningstakten i energianvändningen. Vidare gör man klart att ökningstakten i energianvändningen inte nämnvärt påverkar sysselsättningsnivån. På lång sikt ger snarare en låg ökningstakt i energian-

vändningen en något högre sysselsättningsnivå.

Ford-stiftelsens studie jämför energialternativ med samma produktions-tillväxt. Vid en jämförelse mellan en fyraprocentig årlig ökning i energi-användningen med en ökningstakt på 1,8 % ger den lägre energianvänd-ningen en något högre sysselsättningsnivå. (1,25 % högre totalt sett under en 10-årsperiod.) Energisparande är alltså icke något hot mot sysselsätt-ningen.

I detta lågalternativ hos Ford-studien var även ökningen i industrins ener-giförbrukning 1,8 % per år. Centerns alternativ ger utrymme för en ökning i energiförbrukningen inom industrin med 2,3 % per år fram till 1985.

Investering i kärnkraftsanläggningar uttryckt i kostnad per årsarbete är högre än praktiskt taget varje annan investering. Det frigjorda investerings-kapitalet kommer därför vid annan användning att ge högre sysselsättning. Centerns energibalans som för industrins del har stöd såväl hos IUI som i Ford-studien visar att energi kommer att stå till förfogande för en fortsatt hög investeringstakt inom industrin.

Utbildningsåtgärder

Samhället måste stödja och initiera verksamhet för att sprida information om de energibesparande åtgärder som bör genomföras. Det skall gälla ut-bildningsinsatser och rådgivningsverksamhet både inom näringslivet och för energianvändningen i byggnader. I stort sett synes regeringens förslag på detta område vara tillfredsställande. Vi föreslår emellertid att ett fristående sekretariat för energiinformation inrättas. Det är angeläget att allmänheten kan delges information om utvecklingen. Det är väsentligt att sprida kän-nedom om nya metoder för hushållning med energi.

Vi föreslår utöver regeringens förslag 2,0 milj. kr. till ett fristående sek-retariat för energiinformation.

Statens vattenfallsverk

Av vad departementschefen äskat för statens vattenfallsverk avser föl-jande för fortsatt kärnkraftsutbyggnad, som vi ej kan biträda.

Ringhals 3-4	573 000 000 kr. budgetåret 1975/76
Kapitaltillskott till Forsmarks kraftgrupp	
aggregat 1-2	191 000 000 kr. "
aggregat 3	17 300 000 kr. "
Kärnbränsle Ringhals aggregat 3	74 000 000 kr. "
Summa	855 300 000 kr. "

Vi föreslår att till *Kraftstationer* anslås 892 200 000 kr. Detta är en sänkning i förhållande till regeringens förslag med 855 300 000 kr.

Aktiebolaget Atomenergi

Verksamheten vid AB Atomenergi som inte enbart gäller kärnkraftsforskning måste läggas om i anslutning till att kärnkraftsutbyggnaden avbryts. Det arbete med säkerhetsforskning och avfallsfrågor som bedrivs får fortsätta medan annat utvecklingsarbete bör avsevärt minskas och i första hand inriktas på en bevakning av den internationella verksamheten. För budgetåret 1975/76 kan inte verksamheten helt radikalt skäras ned utan särskild hänsyn till sysselsättningen inom bolaget. Verksamheten måste överföras till att i ökande grad gälla alternativa, förnyelsebara energikällor.

När det gäller förslaget till nytt anslag *Aktiebolaget Atomenergi: Stöd till svensk kärnkraftsindustri* finns det med hänsyn till regeringens motivering ingen anledning att bifalla förslaget när kärnkraftsutbyggnaden avbryts och en annan inriktning av energipolitiken formas.

Det andra förslaget till nytt anslag *Aktiebolaget Atomenergi: Övrig verksamhet* avser även 1,9 milj. kr. till långsiktig kärnteknisk forskning vilket inte bör beviljas. Vårt förslag innebär alltså en sänkning med 1,9 milj. kr. till 11,2 milj. kr.

Lån till projektering av Ranstadsverket

Med anledning av vårt förslag att kärnkraftsutbyggnaden skall avbrytas och att vi har långsiktiga kontrakt om bränsleförsörjning yrkar vi avslag på anslagen för projektering av Ranstadsverket. Denna projektering gäller enbart uranutvinning och inte själva urananrikningen. Till detta måste vi, för att utlandsberoende skall nås, också bygga en uppberedningsanläggning inom landet. Frågan om slutlig förvaring skall också lösas.

Allt detta sammantaget innebär investeringar som kräver ett mycket omfattande utnyttjande av kärnkraften. De 13 aggregat som regeringen nu föreslår kan ekonomiskt inte motivera dessa ytterligare investeringar. Med uranutvinning, urananrikning och uppberedning av avfallet befinner vi oss i ett kärnkraftssamhälle.

Vi vill avslutningsvis påminna om att de mer principiella och övergripande yrkandena för den framtida energiförsörjningen har partiet väckt i två motioner i januari månad (1975:687 och 905). I nedanstående hemställan återfinns enbart kompletterande yrkanden och anslagsyrkanden.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställes

att riksdagen vid sin behandling av propositionen 1975:30 ang. energihushållning m. m. beslutar

1. att som sin mening uttala vad som i motionen anförts beträffande den framtida energipolitikens inriktning.
2. att uttala att så länge en samfällid forskar- och expertkår inte

kunnat garantera att de allvarliga riskerna vid kärnkraftsproduktionen kan bemästras på ett betryggande sätt ytterligare investeringar i kärnkraftsutbyggnad inte kan göras,

3. att uttala

a) att om inte säkerhets- och avfallsriskerna bemästras måste de fem kärnkraftsaggregat som nu är i drift ersättas med andra energikällor och besparingsåtgärder,

b) att en beredskapsplan för deras gradvisa avveckling göres upp snarast möjligt,

c) att de sex ytterligare kärnkraftsaggregat som riksdagsmajoriteten beslutat om om disponeras för annan användning,

4. att antaga förslag till *Lag om viss inskränkning i rätten att meddela tillstånd enligt atomenergilagen (1956:306)* i enlighet med vad som i motionen anförts,

5. att som sin mening uttala vad som anförts om inriktningen av de energibesparande åtgärderna inom sektorn byggnaders uppvärmning och att till *Vissa energibesparande åtgärder inom bostadsbeståndet m. m.* för budgetåret 1975/76 under tolfte huvudtiteln anvisa ett i förhållande till regeringens förslag med 396 000 000 kr. förhöjt reservationsanslag av 722 000 000 kr.,

6. att som sin mening uttala vad som i motionen anförts om inriktningen av de energibesparande åtgärderna inom sektorn näringsliv och att till *Energibesparande åtgärder inom näringslivet m. m.* för budgetåret 1975/76 anvisa ett i förhållande till regeringens förslag med 420 000 000 kr. förhöjt reservationsanslag av 500 000 000 kr.,

7. att beträffande villkor för frisläppande av medel ur investeringsfonder för konjunkturutjämning uttala sig i enlighet med vad som i motionen anförts,

8. att beträffande svensk byggnorm uttala vad som i motionen anförts,

9. att med avslag på propositionens hemställan ang. bemyndigande till regeringen att handlägga vattenkraftsutbyggnaden besluta avvakta ytterligare beslutsunderlag i enlighet med det i motionen anförda,

10. att som sin mening uttala att vid det internationella energisamarbetet huvudparten av resurserna läggs på åtgärder som utvecklar alternativa, förnyelsebara energikällor,

11. att som sin mening uttala vad som i motionen anförts om inriktningen av den framtida politiken för energiforskning och att till *Energiforskning* för budgetåret 1975/76 anvisa ett i förhållande till regeringens förslag med 6 800 000 kr. förhöjt reservationsanslag av 109 600 000 kr.,

12. att som sin mening uttala att energiforskning för energiproduktion skall inriktas på de alternativa, förnyelsebara energikällorna i enlighet med vad som i motionen anförts,
13. att under nytt anslag till *Försöks- och demonstrationsanläggningar för energiproduktion* för budgetåret 1975/76 anvisa ett reservationsanslag av 35 000 000 kr. i enlighet med vad som i motionen anförts,
14. att godkänna de riktlinjer för energiproduktionens inriktning som i motionen anförts,
15. a) att till *Vissa utbildningsåtgärder m. m. i energibesparande syfte* för budgetåret 1975/76 anvisa ett i förhållande till regeringens förslag med 2 000 000 kr. förhöjt reservationsanslag av 4 750 000 kr.,
b) att hos regeringen anhålla om tillsättande av ett fristående sekretariat för energiinformation,
16. att till *Kraftstationer m. m.* för budgetåret 1975/76 anvisa ett i förhållande till regeringens förslag med 855 300 000 kr. (avser kärnkraftverk) sänkt investeringsanslag av 892 200 000 kr. i enlighet med vad som i motionen anförts,
17. att till *Aktiebolaget Atomenergi: Övrig verksamhet* för budgetåret 1975/76 anvisa ett i förhållande till regeringens förslag med 1 900 000 kr. sänkt reservationsanslag av 11 200 000 kr. i enlighet med vad som i motionen anförts,
18. att avslå förslaget om nytt anslag *Aktiebolaget Atomenergi: Stöd till svensk kärnkraftsindustri*,
19. att avslå förslaget om nytt anslag *Lån till projektering av Ransstadverket*.

Stockholm den 9 april 1975

THORBJÖRN FÄLLDIN (c)

TORSTEN BENGTSON (c)
i Jönköping

JAN-IVAN NILSSON (c)
i Tvärålund

IVAN SVANSTRÖM (c)

ANDERS DAHLGREN (c)

BERTIL JONASSON (c)

RUNE GUSTAVSSON (c)
i Alvesta

MAJ PEHRSSON (c)

ANNA-LISA NILSSON (c)
i Kristianstad

ELVY OLSSON (c)
i Hölö

FRITZ BÖRJESSON (c)
i Glömminge

NILS G. ÅSLING (c)

JOHANNES ANTONSSON (c)

BENGT SJÖNELL (c)

LENNART MATTSSON (c)
i Lane-Herrestad

SONJA FREDGARDH (c)

